САЯСИЙ

АРАКЕТТЕНДИРҮҮ

بسم الله الرحمن الرحيم

Хизб өзү иш алып барып жаткан бардык аймактарда бекем орношууга жетишти. Үзгүлтүксүз түрдө тартиптүү сакафат, кээде жамаий сакафат бериши жана мүмкүнчүлүк болуп калган учурларда пландарды ачып ташташы, түпкү кызыкчылыктарды табанний кылышы натыйжасында хизб пикир абалынан ага саясий аракеттендирүүнү да кошуп алып баруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болду. Эми ал бардык васиталар менен мүмкүн болушунча жамаий сакафат берүүнү ишке ашырышы жана керек болгондо кызыкчылыктарды табанний кылып, пландарды ачып ташташы о.э. табанний кылган кызыкчылыктар жана ачып ташталган пландарды ар кандай ыкмалар менен жаюуга умтулуусу зарыл болуп калды. Ошондуктан, хизбий иштерди көбөйтүү керек жана хизб өзүнүн төрт вазыйпасын аткарып жатканы даана көрүнө турган ушул жаңы кырдаалга өтүү зарылдыгын бардык хизбийлер сезиши керек. Бирок, мындан - хизб урунуп көрүү доорун басып өтүптүр - деген маани чыкпайт. Балким, хизб бул урунуу доорун тээ аны кең жайылууга жакындаштыра турган даражада ийгиликке жетишкенге чейин уланта берет. Ошондуктан, бардык хизбийлер ушул абалды сезип, бул ийгиликке жетишүү үчүн аракет кылуулары зарыл. Хизб пикирий майданда, айрыкча, фаолият минтакаларында (иш алып барып жаткан аймактарында) өз аракети үчүн жол ачууга жетишти. О.э. фаолият аймактарына коңшулаш мамлекеттерге өзүн сездирүүгө жетишти. Эми ал өз аракеттери үчүн саясий майданда жол ачууга даярданышы керек жана фаолият аймактарында колдоно турган ыкмаларды көбөйтүшү зарыл. Ошондо ал өзүн коомго пикирий жактан көрсөткөнүндөй, саясий жактан да көрсөтөт. Саясий майданда жол ачуу пикирий майданда жол ачуудан көрө кыйыныраак экендигин билүү ылазым. Себеби, хизбдин саясий маселелерди түздөн-түз саясий чөйрөлөрдө муалажа кылышы (чечиши, дабаалашы) жетиштүү эмес. Балким, ал пикирий майданда аракет кылганындай, саясий майданда да аракет кылышы жана саясий маселелерди үммөт арасында чечиши ылазым. Анткени, Үммөт бул маселелерди идирек кылсын жана алар үчүн аракет кылууга умтулсун.

Хизб үммөт аркылуу саясий чөйрөлөргө кирип барат жана аларга таасир өткөрөт. Мындан тышкары, ал жузъий чечимге

ыраазы болбойт жана андан жузъий чечим берүү талап да кылынбайт. Балким, толук жана умумий чечим үчүн аракет кылат. Ошондуктан, саясий чөйрөдө андагы маселелерди чечүү менен алек болбой, балким, үммөт чөйрөсүндө алектенүү аркылуу саясий чөйрөдө алектенет о.э. андагы бузуктукту муалажа кылат жана туура саясатты – бир бүтүндүк катары – сызып берет. Хизб коомдогу бузуктуктарды оңдоо үчүн аракет кылбайт. Себеби, ал «негизинен, бүткүл коом бузук» деп эсептейт жана жаңы коом – Исламий коомду пайда кылуу үчүн аракет алып барат.

Хизб жалгыз өзүнүн күрөшкө кириши одоно ката болорун билет. Балким, күрөшкө үммөт менен бирге кирип, үммөт атынан сүйлөп, үммөткө гана сүйөнүшү керек. Ошондуктан, үммөттүн пикир жана туйгуларын даярдоо үчүн аракет алып барат. Анткени, муну менен хизб үммөткө жетекчилик кылып, аны менен бирге аракет кылсын. Ушуга караганда, хизбдин саясий жолго жарып кириши аста-секин болушу жана өз жолунда адаттан сырт кыйынчылыктарга жолугушу табигый. Хизб бул кыйынчылыктарды туруктуулук менен жеңип, аларды жоюшу керек. Саясий майданда жол ачуу мабдаийй сакафат берүү менен бирге саясий сакафат берүүгө да жетиштүү этибар берүүнү талап кылат. О.э. ушул саясий сакафат берүү коомго тиешелүү райлар менен жана – саясий аракет алып баруу мүмкүнчүлүгүнө жетишүү үчүн адамдар өз иштерин «үндөөчү күчкө айлантуу ылазым болгон түшүнүктөр» деген этибарда аткарылуу абалына байланыштуу – райлар менен сакафат берүүнү өз ичине алууну талап кылат. О.э. хизб өзү коомдо аракет алып барышын жана өзүн турмуш майданында көрүшүн да талап кылат. Хизб мүчөсү коомдогу пикирлердин каталыгын идирек кылышы, аларды сындырып ташташы үчүн о.э. адамдарга саясий жана башка пикирлер менен сакафат бериши үчүн ага саясий пикирлер баян кылып берилишине муктаж болбойт. Себеби, ал өз милдетин аткара алуусу үчүн жетиштүү деңгээлдеги хизбий сакафатка ээ. О.э. анда хизб пайда кылган чыгармачыл кубат бар. Бул кубаттын жардамында ал сакафат берүүгө жана сындоого кудуреттүү болот. Мисалга кээ бир пикирлерди келтиребиз жана ушул пикирлер менен адамдарга сакафат берилип, ага тескери келе турган пикирлер сынга алынышы керек:

1) Коомдо фардийлик (т.а. шахсийлик) пикирлери бар, мындай пикирлер «ар бир адам өзүнчө бир шахс» деген назарияны жүзөгө келтирип, аны оммалаштырып жиберген. Негизи, фардийлик

пикири чирик пикир болуп, ал дилдерде өзүмчүлдүктү пайда кылат жана ал тургай, ал разалат болсо да, аны фазилат кылып коёт (б.а. ал жаман болсо да, аны жакшы кылып көрсөтүп коёт). Ушул фардийликтен башчы болуу пикири, шахсты оңдоо пикири, бийликти реформалоо үчүн анын үстүндөгү адамдарды башка шахстарга өзгөртүү пикири, шахсий кинэз пикири, пикирлер жөнүндө талкуу жүргүзүүнүн ордуна шахстар туурасында талкуу жүргүзүү пикири жүзөгө келди ж.б.у.с. Ошондуктан, фардийлик пикирлерине каршы күрөшүү, алардын бузуктугун баян кылып берүү жана алардын ката экендигин ачып таштоо керек. О.э. башка бузук пикирлерди жанчып таштагандай, аларды да жанчып таштоо керек. Маселе адамга эмес, үммөткө тиешелүү экендигин жана талкуу шахстар туурасында эмес, пикирлер туурасында экендигин билүү зарыл. Демек, үммөткө этибар берилет жана Ислам жөнүндө талкуу жүргүзүлөт. Ислам үчүн жана Ислам үммөтү үчүн аракет кылынат.

2) Өнүгүү пикирине каршы күрөшүү. Бул пикирдин эки түрү бар. Экөө тең туура эмес. Батыштыктар: «Коом баскычма-баскыч өнүгөт», - дешет. Мындан болсо «баскычма-баскычтык» пикири келип чыккан. Коммунисттер айтышат: «Коом бир абалдан экинчи абалга революциялык көрүнүштө көчүп өтөт жана ушул көчүп өтүүгө жетишүүдө карама-каршылыктарга муктаж болот». Коммунисттердин пикири адамдар арасында кеңири жайылбаган, ал эми, батыштыктардын пикири болсо коомдо өкүмдар. Бул эки тараптын ачык ката экендигин баян кылып берүү зарыл. Т.а. эч кандай баскычма-баскыч өнүгүү да, революциялык өнүгүү да жок, балким, маселе коомдогу пикир жана туйгуларды өзгөртүүдө жатат.

Эгер пикирлер жана туйгулар өзгөрсө, пикирий жана шуурий ынкылап садыр болот. Мындай ынкылап үммөттү акыйдадан келип чыга турган түзүмдү жүзөгө келтирүү үчүн аракет кылууга жана турмуштун бардык тармактарында умумий ынкылапты аягына жеткирүүгө алып барат. Расулулланын (Соллаллаху алайхи ва аалихи ва саллам) Исламды жеткирүүдө ишке ашырган иштери буга жаркын далил болот.

3) Үммөттү жумушчулар, дыйкандар жана капиталисттер жана ушул сыяктуу тайпаларга ажыратуу жөнүндөгү коомдо мавжуд пикирлерди жок кылуу о.э. бүткүл үммөт бөлүнгүс бир бүтүн үммөт экендигин жана коом бир бүтүн коом экендигин зээндерге орнотуу

ылазым. Арийне, бүткүл үммөткө кайрылынат жана бүткүл коомго жүрүш кылынат.

4) Колонизатор капыр үммөт иштерин жалгыз өзү башкарышы о.э. үммөттү калыс саясий топтордон жана саясий аракеттерден иренжитүү үчүн саясаттан жана хизбдерден алыстатуу пикирин вужудга келтирди. Ал мына ушул пикирди бекемдөөгө ар тараптан жардам берди. Түзүлгөн хизбдерден жана саясаттан жийиркенүүнү жүзөгө келтирди. Бул саясат жана хизбдер өзүнүн алдамчылыгы жана туруксуздугу себептүү оммада ушундай жийиркенүүнү жүзөгө келтирди. О.э. хизбдердин бузуктугун жана саясат менен алектенүү жараксыз иш экендигин омма көрүп-сезе турган болуп калды. Таалим-тарбия жана ваъз-иршад межлистеринде жетекчилик кылып жаткан адамдар да саясаттан узакташтыруу түшүнүгүн жакшы же жаман ниетте бекемдешип, такыба момундарды саясаттан да, хизбдерден да бездиришер эле. Демек, бул пикирге каршы күрөшүү жана анын бузуктугун баян кылып берүү керек. О.э. мусулмандар ойгонуулары жана даъваттарын жаюулары үчүн басып өтө турган жол – алардын хизбий уюшуулары экенин жана уюм айланасында биригүүлөрү экендигин адамдар ар дайым тунук элестетүүлөрү үчүн аракет кылуу зарыл.

5) Жакшы мамиледе болуу, риоя кылуу (баш ийүү) пикири адамдарга өкүмдарлык кылганындай, дааналык ыкмасы б.а. тынчтык жолу менен иш кылуу ыкмасы (т.а. дааналык – ойлоп кадам басуу, шартка баш ийүү жана күрөшкө чакырбоо экени) жөнүндөгү пикир да аларга өкүмдарлык кылууда. Алардын аныктамасы боюнча «дипломатия» деп атала турган бул пикир адамдарда эң маанилүү иштерде багынууну о.э. куфр жана батыл өкүмдарлыгына ыраазы болууну жүзөгө келтирди. Ошондуктан, бул пикирди ачык сынга алуу жана акыйдавий ыкма – күрөшүү ыкмасы экендигин, бекем акыйда болсо өзүнө тескери бардык нерселерди жана батылды инкар кыларын о.э. күрөшүү жана инкар кылууда катуу турарын баян кылып берүү зарыл. Адамдар колдонушу керек болгон ыкма – күрөшүү ыкмасы экендигин түшүндүрүп берүү ылазым.

Бул сөздөр саясий сакафат берүүгө о.э. ага байланыштуу коомго жана адамдар өз иштерин кандай аткарууларына тиешелүү пикир жана райларга карата айтылды. Хизб өз иштерин аткарышына келсек, муну түшүндүрүп берүүнүн кажети жок. Себеби, фикрат анык, тарыйкат болсо тунук баян кылып берилген.

Ушуга карабастан, хизб аткарууга киришүүсү зарыл болгон иштер тууралысында кээ бир мисалдарды келтире кетебиз. Бул мисалдар мисал катары гана келтирилип жатат. Аракетте ушул мисалдардагы иштерге гана чектелип калбоо керек. Хизб ар бир хизбий аткарышы зарыл болгон иштерде чыгармачылыкты анын өзүнө таштап коёт. Анткени, иштер үчүн эч кандай чектөө жок жана алар бирер түр менен чектелбейт. Амалдарга тиешелүү кээ бир нерселер төмөндөгүлөр:

1) Хизб өзүнө мажал (аракет майданы) кылып алган аймактагы мамлекеттин саясий турмушунда таасирлүү, этибарлуу күчкө айланышы үчүн аракет кылуу керек. Хизб ушундай деңгээлде болушу керек дейсиң, ал коңшу мамлекеттерде жана Ислам дүйнөсүнүн башка жерлеринде да таасирге жана аброй-этибарга ээ болушу керек. Бул үчүн халкаларда адамдарга саясий сакафат берүүнү күчөтүү жана саясий аракеттенүү адамдар менен шайкеш болушу үчүн мүмкүнчүлүктөгү бардык васиталар менен сакафат берүүнү күчөтүү зарыл. Мунун натыйжасында адамдар хизб даъват кылып жаткан пикирлердин туура экенин, даъватчылардын чынчыл жана батымдуу экендигин билишет.

2) Хизб саясий жамаатчылыкты жетектөөнү баштashы керек. Хизб бул милдетти өз мойнуна алганда – өзү тааныган шахстар жана кыймылдарды даъват кылуудан – мүмкүн болгон учурларда омма ортосунда жүз берип жаткан иштер тууралысында саясий аракеттендирүүнү ишке ашырууга өтөт. Саясий аракеттендирүү үчүн пландарды ачып таштоо жана түпкү кызыкчылыктарды табанний кылуу жаатында хизбде жетиштүү тема болушу зарыл.

3) Хизб калк оммасы менен бекем байлануу милдетин аткарышы керек. Бул байлануу түрдүү болушу т.а. мечиттерде сабак берүү, маърузачылар, мударристер, мугалимдер жана башкалар менен талкуулар кылуу о.э. каерде болбосун, калк оммасы жыйылып жаткан жерлерге баруу сыяктуу көрүнүштөрдө болушу ылазым. Хизб менен омма ортосундагы алака бекем болушу үчүн, бул байланыштарды кайра-кайра кылуу менен, аларды көбөйтүү керек.

4) Хизб адамдардын пикир жана туйгуларын жакшы билип алышы, алардын абалдарынан кеңири кабардар болушу зарыл. Анын бул кабардарлыгы халкалары аркылуу болушу жана алган маалыматтары вакыйлыкка дал келген таризде туура болушу керек. Кийин ушул маалыматтарды – үммөт мындай жаман

абалдан кутулушу үчүн жана кайрадан Исламдын байрагы астында Ислам даъватын жаюу үчүн кандай күрөш алып барышын баян кылган абалда – хизб өзүнүн журналы, бардык гезиттер, радиолор, кайрылуулар жана маърузалар аркылуу, мүмкүн болгон бардык маалымат таркатуу ыкмалары жардамында таркатышы керек.

5) Бардык тайпалар менен пикирий күрөшкө киришүү хизбди мукаммал кылып өстүрөт жана аны кичи тайпа көрүнүшүнөн комил хизбге айландырат. Хизбди баркамал кылуучу нерсе – пикир бардык пикирлерди, айрыкча, саясий пикирлерди өз ичине камтып алганы. Бул пикирий күрөшкө саясий аракеттендирүү шерик болушу керек. Мына ушул иш башка бардык пикирлердин тагдырын белгилейт жана аларды алсыратат. Кийин аларды жок кылат. Саясий аракеттендирүүгө шерик болгон ушул пикирий күрөш хизбдин өсүшүн жана аракетин кемелине жеткирүү үчүн өзө зарыл.

6) Батымдуулук менен ашкере түрдө массалык аракеттендирүүгө өтүү тайпанын иш жүзүндө хизбге айлана баштаганына далил болот. Мындан мурун болсо өтүү мүмкүнчүлүгүн колго киргизүү үчүн урунуулар болот. Ушул батымдуулук менен ашкере түстө массалык түрдөгү козгоо арты-артынан болсо, демек, хизб коомго кайрылуу т.а. жайылуу нуктасына жеткен болот.

7) Бул көчүү коомго таасир этет жана бул таасир үммөттү жаңы түрдөгү коомго карай үндөйт. Мунун натыйжасында, ар бир тайпа башка тайпаларга жана бул тайпаларды топтоого урунуп жаткан жаңы кыймылга карата өз планын белгилөө үчүн коомдо бар күчүн сарптай баштайт.

8) Үммөттү анын адаты болуп келе жаткан эски абалдарынан алып чыгуу о.э. хизб таркаткан жана адамдарга таасир кылган пикирлерге ылайык жаңы көрүнүштөгү коомго карай үндөө колонизатор капырдын көрө албастыгын арттырат о.э. жахилиятпарастар, чет элдик сакафат менен уулангандар жана аким тайпалардын хизбге каршы ишин күчөтөт. Ошондуктан, хизб жаңы окуяларга туш келет. Хизб мындай туш келүүнү өз вужудун күчөтүүгө васита кылышы керек.

9) Саясатчыларды жана үммөт алып барып жаткан саясий күрөш планын сынга алуу зарыл. Бул болсо басып өтүлүшү лазым боло турган тарыйкатты баян кылып берүү менен болот. Дайыма

ачык-айкын болушу керек болгон нерсе, план жана ыкмада эки унсур (элемент) толук табылганда гана, ал белгилүү бир натыйжаны бериши мүмкүн. Бул унсурлардын бири – план жана ыкманы амалдын түрү белгилеши, экинчиси – план жана ыкманын мабдага тескери болбошу. План жана ыкма – бул белгилүү бир вакыйлыкты муалажа кылуучу вакыйлык. План жана ыкма, ушул эле учурда, алардын жардамында иш жүргүзүү үчүн иштелип чыгып жаткан амалият болуп саналат. Ошондо гана план жана ыкма белгилүү бир натыйжаны берет.

10) Хизбдеги белгилүү бир шахстын жалгыз өзү аракет кылышы чоң ката. О.э. күрөштү белгилүү бир адамга, же болбосо, белгилүү бир хизб же топко каратуу – шахстын шахсияты же анын туткан орду, же мына ушул хизб же топтун ээлеген макамы кандай даражада болбосун – чоң ката деп эсептелет. Балким, жамаий түстө күрөш алып баруу керек жана күрөш коомго каратылган болушу ылазым. Жалгыз абалда күрөшүүдөн, же күрөштү белгилүү бир адамга багыттандыруудан ыраак болуу зарыл. Себеби, жалгыз абалда күрөшүү же күрөштү шахстарга багыттоо жолу ката жол болуп саналат жана ал өтө зыяндуу.

11) Коомдо өкүмдар болгон кайры исламий пикир жана райларга катуу сокку берүү зарыл. Бул пикир жана райлар – улутчулдук, коммунисттик же ушуга окшош идеологияларды үгүттөөчүлөр тарабынан болобу, же Исламдын айрым өкүмдөрүнө гана даъват кылып жаткан шахстар тарабынан болобу, же болбосо, батышка же чыгышка кошулуу же бейтарап болуу сыяктуу саясий райларды жаюучу шахстар тарабынан болобу, мунун айырмасы жок. Бул иш каерде учурабасын, андай пикирлерге ачык чабуул кылуу, алардын кооптуулугун баян кылуу же ушул пикирлерди жайып жаткан кишилер менен пикирий күрөшкө кирүү аркылуу ишке ашат. Бул иштер өз кезегинде ушул рай ээлеринин, айрыкча, саясий рай ээлеринин хизбге каршы чабуулу күчөшүнө о.э. хизбдин жайылышына, же анын пикирлеринин жайылышына тосук болушу үчүн түрдүү урунууларды ишке ашырууларына алып барат. Арийне, хизб пикирлеринин жана хизбдин өзүнүн жайылышын бекемдөө үчүн пикирий майданда ушул топтордун бардыгын бүтүндөй жанчып таштоо өтө маанилүү милдет болуп калат.

12) Чабуулкердик ыкмасы өкүмдар болуп калышы зарыл. Ар кандай топ менен келишүүгө жана кызматташтык кылууга чакыра

турган ар кандай пикирге каршы күрөшүү зарыл. Бул орундагы маселе ыйман же куфр, акыйкат же батыл, арам же адал, туура же ката маселеси экендигин, алардын ортосундагы орточо чечим маселеси эместигин баян кылып берүү ылазым. Демек, куфр, батыл, арам, ката жок кылынышы керек, ыйман, акыйкат, адал жана туура болсо түбөлүк калышы керек.

13) «Жайылуу нуктасынын» жыйырманчы беренесинде айтылгандай, хизб адамдар ойлоп жаткан жана сезип жаткан нерселерге этибарды каратышы ылазым. О.э. жыйырма биринчи беренесинде коомдун пикир жана туйгулары өлчөнө турган ыкма айтылып өтүлгөн. Ушуга ылайык, хизб жергиликтүү лажналары жана вилаят лажналарында бул ишти колдонушу ылазым. Арийне, коом пикирлери төмөнкүдөй калыпта өлчөп көрүлөт.

а) Адамдар айтып жаткан иштерди күзөтүү.

б) Саясий окуялар пикирлерге кандай таасир кылганын күзөтүү. Т.а. адамдарда жаңы пикирлерди пайда кылдыбы же пайда кылбадыбы? Алардагы мавжуд пикирлерди өзгөрттүбү же өзгөртпөдүбү?

в) Пикирлер адамдарда кандай реакция пайда кылганын күзөтүү. Мунун натыйжасында адамдар этикат кылып жаткан кайсы пикирлерде реакция жүз бергени маалым болот.

г) Окуялар адамдарда кандай реакция пайда кылганын күзөтүү. Мунун натыйжасында алар этикат кылып жактан кайсы пикирлерде реакция жүз бергени маалым болот. Ушул аркылуу адамдардын пикирлерин өлчөө жана аларга этибар каратуу мүмкүн болот. Мунун натыйжасында хизб таркатып жаткан пикирлердин адамдар арасына кирип баруу көлөмү маалым болот жана ушуга карай отту күчөтөт же белгилүү бир багытка багыттайт.

Туйгуларды өлчөө ыкмасы төмөнкүдөй жосунда болот:

а) Саясий окуялар туйгуларга кандай таасир кылганын күзөтүү. Т.а. окуялар наарazылык ойготтубу же ыраазылыкпы?

б) Түшүнүктөр өзгөрүшү натыйжасында пайда боло турган реакцияны билүү жана мындан ушул түшүнүктөргө болгон этикатты билип алуу.

в) Пикирлер адамдардын туйгуларында кандай реакция пайда кылганын билүү. Натыйжада, бир жактан пикирлер менен туйгулардын өз ара үндөштүгү, башка жактан болсо коомдогу

ойгоо туйгулардын түрүн билдире турган реакциянын бар экендиги маалым болот.

г) Окуялар адамдардын туйгуларында кандай реакция пайда кылганын билүү. Натыйжада, туйгулардын түрүн жана алардын өз ара үндөштүгүн далилдей турган реакциянын бар экендиги маалым болот.

Ушул аркылуу адамдардын туйгуларын өлчөө жана аларга этибар каратуу мүмкүн болот жана хизб адамдарды жетелемекчи болуп жаткан аракетке алардын даяр же даяр эместиктери билинет. Муну менен үммөт хизб менен бирге каерге чейин барышы маалым болот.

14) Үммөт хизбге моюн сунуп, ага итаат кылса гана хизб үммөттүн жетекчисине айланат. Жетекчинин эргешүүчүлөрү болбосо, ал жетекчи боло албайт. Жетекчилик жалгыз анын колунда болсо гана, ал жетекчи болуп калат. Себеби, жетекчилик пикири жетектелүүчүлөрдүн болушун, жана ошол эле учурда, эки жетекчи болбошун талап кылат. Мына ушуга карай, үммөт хизбге эргешсе гана, хизб жетекчи болуп калат. Качан хизбдин жалгыз өзү итаат кылынуучу жетекчи болсо гана, ал жетекчилик кылышы мүмкүн болот. Демек, үммөт ыраазы болуп, көңүлү ток абалда хизбдин итаатында жүрүшүн камсыздай турган иштерди хизб ишке ашырышы керек о.э. хизб өз пикирлерин башка жетекчилердин иши токтоп кала турган же алар таркап кете тургандай көрүнүштө коомго өкүмдар кылышы ылазым. Ошондо хизб гана үммөткө жетекчи болуп калат.

Бул айтылган сөздөр кылына турган амалдардын жана амалдарга алакадар райлардын бир түркүмү эле. Алардын көпчүлүгү коомдо күзөтүлгөн жана хизб сакафатында бар. Ошондуктан, алар баса белгилөө жана этибарды каратуу үчүн сунуш кылынат. Хизб өз пикирлери жана райларын коомго алып кирүү үчүн саясий аракет алып барышы жана иштерди ачык тартипке салышы зарыл. Бул болсо хизб аракет алып барып жаткан бардык аймактарда ачык абалда өтүүнү талап кылат. Себеби, ушул абалга көчүү зарыл. Ачык абалга көчүп өтүү о.э. саясий жана тартиптөө иштерин ишке ашыруу ушул тартиптөө бүткүл аймакты өз ичине ала тургандай кеңири камтуучу болушун талап кылат. Хизб лажналары сан жагынан да, даярдык жагынан да өздөрүнөн үстөм болгон чоң күчкө каршы согушка кирип жатканын билген абалда, ыкмаларында өзгөрүүчөн жана ийкемдүү

болушу ылазым. Ушуга карай, хизб лажналары бул күчтөр менен ачык согушка кирүүдөн сактанышы керек. Бул лажналардын сергек жана бекем болушу талап кылынат. Анткени, муну менен кандай окуялар жүз бербесин жана кандай шарттар болбосун, суздук кылбастан өз ишин аткарышы билинип турсун. О.э. алардын өз аракетин аткарбай коюшуна бир да үзүр жок. Балким, тосуктар кандай болушуна карабастан, аткарбай коюунун өзү кайдыгерлик болуп эсептелет. Ушуну менен бирге, адамдарга күчтөрү жете турган иштер жүктөлөт. Бирок, умумий токтомдорду аткаруусу важып иш болуп, анда ыктыяр жок. Балким, шахсий каармандык керек болгон ишти аткаруу же аткарбастыкта ыктыяр берилет. Ал эми, ишти аткарууну ыктыяр кылгандан кийин болсо, аны аткаруу важып болот жана бул иште эми ыктыяр болбойт. Хизб аткара турган иштер сакафий аракет жана пикирий күрөштөн турат. Пикирий күрөш да сакафий иш. Анткени, ал – ката пикир жана түшүнүктөрдү сындоо о.э. туура пикир жана түшүнүктөрдү баян кылып берүү. Саясий аракеттендирүү болсо саясий амал болуп, үммөттүн этибарын ал жашап жаткан жаман вакыйлыкка каратуу жана душмандар тарабынан келип жаткан коркунучтан аны эскертүү о.э. аны ушул коркунучтан куткара турган жана ушул вакыйлыктан азат кыла турган олуттуу ишке үндөө. Булардын бардыгы хизбден саясий күрөш баштоону талап кылат. Себеби, бул иш – хизбден аткарышы талап кылына турган иш.

Саясий күрөш тарыйкат эмес, балким, ыкма болуп, ал тажрыйба жана чеберчиликке муктаж болгонундай, маалыматтарга да муктаж. Андагы күч-кубат – ашкере болбогон ыкмаларды жашыруун тутуу жана ашкере болгон ыкмаларды көрсөтүү менен бирге – мабданын фикрат жана тарыйкат жактарын толук ачып баян кылууда жатат.

Курч сынга алуу, каталарды ачып таштоо жана бардык абалдар Ислам талап кылып жаткан калыпка өтүшү зарыл экенин тастыктоо – булардын баары саясий күрөш эсептелет. Хизб же анын бир мүчөсү аткарган иш бекем фикрат жана тарыйкат менен о.э. терең баам жана аң сезимдүү итаат көрүнүп турган күрөшүүчөн ыкма менен аткарылса гана саясий күрөш белгилүү бир натыйжаны берет. Сырты ичине тескери келбеши керек. Себеби, максат жөн эле натыйжага эмес, балким, белгилүү бир натыйжага жетишүү, максат болсо кандайдыр бир ойгонууну пайда кылуу эмес, балким, Исламий турмушту кайра баштоо жана

Исламий даъватты жаюу. Саясий күрөштү болсо хизб ишке ашырат. Ошондуктан саясий райлар хизбдин бирер мүчөсү тарабынан эмес, хизб тарабынан берилет. О.э. пландар халка тарабынан эмес, балким, хизб тарабынан табылат жана кызыкчылыктарды да хизб кабыл кылат. Хизбдин ар бир мүчөсү хизб баян кылып берген райларды жана алардан келип чыккан экинчилик райларды сүйлөөлөрү зарыл. Себеби, бул райлар – хизб мүчөсү оммага саясий жактан сакафат берүүдө иштете турган негиз жана саясий күрөштө колдоно турган курал. Пландарды ачып таштоо жана кызыкчылыктарды кабыл кылуудагы абал да ушундай болуп, хизб мүчөлөрү хизб баян кылып берген пикирлерди баян кылышат жана бул пикирлерди өз аракеттери үчүн негиз жана саясий аракеттендирүү үчүн курал кылып алышат. Бул саясий күрөш аракеттенүү ага шерик боло турган пикирий күрөш экендигин эсте тутуу керек. Ар бир хизбийдин өз халкасындагы тынымсыз аракети бул саясий күрөшкө жардам берет жана аны күчөтөт. Ар бир хизбий халкаларга мушрифтик кылышы, ар дайым хизбийлик абалында болушу о.э. ыйманий мухит дайыма ага өкүмдарлык кылышы зарыл жана өз алдынча окуу аркылуу өз пикирлерин дайыма өстүрүп барышы ылазым.

Саясий күрөштү ишке ашыруу план жана ыкмага муктаж болот. План мабданы жаюу, же аны жаюу тарыйкаты талап кыла турган максатты жүзөгө чыгаруу үчүн белгилеп бериле турган жалпы саясат болуп саналат. Ыкма болсо хас саясат болуп, планды жүзөгө чыгарууга, же мабда талап кыла турган ишти түздөн-түз аткарууга жардам бере турган жузъий амал. Демек, план – максатты жүзөгө чыгаруу үчүн белгилеп берилген жалпы план. Ыкма болсо аткаруунун ыкмалары. Ушул себептен улам, хизб кыядаты планды белгилеп берет. Ыкмаларды болсо ишти аткарып жаткан шахс иштеп чыгат.

План жана ыкмалар кызыкчылык талабына карай өзгөрүп турат. Бирок, пландар ыкмаларга караганда азыраак өзгөрөт. План жана ыкмаларда чыгармачылык көрүнүп турушу керек болгонундай, хизбдин өз мойнуна жүктөлгөн иштерди аткарып жатканы да көрүнүп турушу керек. Бул болсо хизбдин ар бир мүчөсү өзүнүн хизб экенин жана хизбди чагылдырып турарын сезишин талап кылат. Анткени, хизб пикирий жана шуурий бир бүтүн вужуд. Мейли, халкаларды көзөмөлдөп туруучу мушрифтер жергиликтүү лажналарга байланып, жергиликтүү лажналар вилаят

лажналарына, вилаят межлистери болсо кыядатка байланган болушса да, бирок, бул байлануу идара кызматкерлеринин байлануулары сыяктуу болбой, балким хизбий байлануу болуп саналат. Ушул себептүү, бул байлануу катып калган белгилүү бир калыпта болбойт жана бир түрдө тура турган өзгөргүс абалда да болбойт. Ар бир шахс аткармакчы болгон же аткарышы талап кылынган ишти өзү каалаган ыкма менен ишке ашыра берет, ар кандай ыкма да ага туура келе бербейт, балким, аткарышы назарда тутулган ишти талап кылуу менен чектенилет. Ошондуктан, бирер ыкманы башка бир ыкмалар салыштырыла турган негиз кылып алуу жайыз болбогонундай, ыкмалар жаатында дайымий негизги багыттарды да түзүп берүү жайыз эмес. Себеби, ыкманы амалдын түрү белгилейт. Бирок, толук колдонуп көрүлгөн кээ бир ыкмаларды иш жүзүндө сыналган тажрыйба катары пайдалануу үчүн сунуш кылуу мүмкүн. Амалдын бул ыкмаларга чектелип калышы, же алардын дустур катары кабыл алынышы дурус эмес. Хизб мүчөлөрү пикир жана райларды жаюу жана саясий аракеттендирүүнү ишке ашыруу үчүн колдонуулары мүмкүн болгон кээ бир ыкмалрды мисал катары келтиребиз:

1) Хизб мүчөлөрүнүн интернет жана гезиттерге макалалар, каттар жазуулары.
2) Мүмкүнчүлүгү болгон жерлерде маърузалар окуу.
3) Азыркы күн үчүн маанилүү темаларда талкууларды өткөрүү.
4) Мударристер менен мечиттерде талкуулашуу.
5) Маърузачылар менен талкуулашуу.
6) Мектеп жана институттарда талкуу жүргүзүү.
7) Адамдар менен үйлөрдө, автобустарда жана бардык жерлерде талкуулар кылуу.

Бул жана буга окшош ыкмаларды колдонууда бирер тартипти түзүп чыгууга муктаждык жок. Балким, ар бир хизбий аларды өзү ишке ашырышы мүмкүн. Себеби, андагы жетиштүү билим аны коомдогу хизбий турмуш иримине шуңгууга кудуреттүү кылып коёт. Маселе хизбийлердин Алла менен болгон алакаларынын кандай деңгээлде экендигине жана алардын өз даъватында канчалык даражада бекем экендиктерине барып такалат. Бул ыкмалар аркылуу пикирлерди кең көлөмдө жаюу жүзөгө чыгат. Хизб тездик менен дайымий аракет кылууга кудуреттүү болушу үчүн, өз пикирлерин кең көлөмдө жайышы өтө зарыл.

Эми төмөндө хизб лажналары саясий күрөштө колдонуулары мүмкүн болгон айрым ыкмаларды келтиребиз:

1) Хизб мүчөлөрүнө маалыматтар берет жана аларга бул маалыматтарды таркатууну жүктөйт.

2) Халкаларда сабак алып жаткан даристерге маалыматтар берет. Алардан бул маалыматтарды таркатуу талап кылынбайт. Бирок, алардын бул маалыматтарды таркатууга үндөй турган кайраттары козготулат.

3) Лажналар бардык адамдар менен, айрыкча, саясатчылар менен байланат.

4) Лажналар парламент жана ушуга окшош уюмдар менен байланат.

5) Лажналар байлануу милдетин хизб мүчөлөрү ичинен алака байлоого кудуреттүү болгон шахстарга жүктөйт.

6) Хизбди чагылдырып туруучу шахстар хизбдин атынан белгилүү бир байланууларды ишке ашырат. Алар «Хизбут-Тахрир тигил маселеде катуу турат, анын райы төмөндөгүчө» деп далилдер келтиришет.

7) Жамаий сабакты таасир кылуучу ыкмада, темага байлап алып барыла турган кылат.

8) Маърузачыларды хизб каалап жаткан темада талкууга тартат.

9) Чайканалар сыяктуу жалпы жамаатчылык жайларында, мекемелер сыяктуу хас жамаат жайларында белгилүү бир темада талкуу жүргүзүү үчүн максаттуу отуруштар уюштурат.

Бул жана ушуларга окшош ыкмалар – аларга эргешүү үчүн – лажналар тарабынан максаттуу тартип сыпатында колдонулат. (Бул пландарды белгилүү бир тарыйкат менен түзүп чыгууга зарылдык жок). Балким, жергиликтүү жана вилаят лажналары ушуга окшош иштерди аткаруу үчүн максаттуу тартиптерди түзүп чыгышы мүмкүн. Бирок, хизбий, идарий жана ижраий иштер бири-биринен ажыратып коюлат. Хизбий иштер хизб бүтүндүгүн сактаган абалда бир гана кыядатка хас болот. Ал эми, ижраий жана идарий иштерди болсо, бардык лажналар өз салахияттарына карай ишке ашырат. Хизбий амал – хизбге, үммөткө же мабдага тиешелүү жаңы пайда кылынган иш. Андан башка иштер болсо, идарий же ижраий иштер катарына кирет.

Арийне, ыкмалар жана ага окшош иштер кыядат тарабынан белгилүү бир планда түзүп берилишине муктаждык жок. Анткени,

алар идарий жана ижраий иштерден болуп, аларды ар бир лажна өзү аткарышы мүмкүн. Себеби, ар бир лажнада хизбий турмуш иримине шунгууга аларды жөндөмдүү кылып коё турган жетиштүү мүмкүнчүлүк бар. Бул жердеги маселе ар бир лажнада көрүнүшү керек боло турган хизбий активдүүлүккө тиешелүү.

Мына ушундай ыкмалар аркылуу жана хизбийлерден маалыматтар алып, бул маалыматтарды башка лажналарга берүү аркылуу хизб пкирлеринин кең көлөмдө жайылышы жүзөгө чыкканындай, кеңири камтуучу тартиптөө да жүзөгө чыгат. Мунун натыйжасында, хизб өз максатын ишке ашыруу жолунда чоң кадамдар менен алдыга адымдайт.

1955-жыл